

HET BIETENJAAR 2009

Areaal

In 2009 bedroeg het suikerbietenareaal 72.383 hectare. Dit is bijna gelijk aan 2008, toen was het areaal 72.319 hectare.

Bodemstructuur

In de winter van 2008/2009 heeft het flink gevoren. Dit was goed voor de structuur. De grond viel in het voorjaar goed uit elkaar.

Zaaien

De eerste bieten zijn dit jaar op 4 maart gezaaid, twee weken later dan in 2008. Toen kwamen op de vroegst (februari en begin maart) gezaaide percelen later in het seizoen veel schieters voor. Daar was in 2009 geen sprake van.

De uitzaai kwam dit jaar pas echt op gang vanaf de derde week van maart. Door een periode met regen bleef het daarna even rustig, maar vanaf begin april is in een vlot tempo de uitzaai volbracht.

De gemiddelde zaaidatum kwam uit op 4 april, twaalf dagen eerder dan in 2008 en zes dagen eerder dan het tienjarig gemiddelde. Het vroegst met zaaien waren het zuidwesten, Noord- en Zuid-Holland en Oost- en Zuid-Flevoland. In deze regio's was de voorsprong op het meerjarig gemiddelde het grootst. Het noorden was het laatst met zaaien, vooral op de lichte grond, maar was toch nog vroeger dan het tienjarig gemiddelde. De goede structuur, regelmatig een buitje en de hoge temperatuur zorgden voor een goede start.

Rassenkeuze en zaadsoorten

Het aandeel speciaal pillenzaad (met toevoeging van insecticide) liep op van 71 naar 73%.

Het aandeel witte bietencysteaaltjesresistente rassen ging snel omhoog. In 2008 bedroeg het nog 7% en in 2009 13%. Het aandeel rhizoctoniaresistente rassen steeg van 18 naar 19%. Het aandeel nieuwe rassen was 36,6%. Dit werd onder andere veroorzaakt door de komst van Emilia KWS (met 20,9%). Dit was ook gelijk het meest gezaaide ras.

Opkomst en beginontwikkeling

De opkomst verliep vlot door voldoende vocht en goede temperaturen.

In 2009 is 273 hectare bieten overgezaaid. Dit is de kleinste oppervlakte sinds 1998. De belangrijkste reden voor overzaai was korstvorming. Vreterij door emelten en ritnaalden waren eveneens vaak oorzaak. Helaas veroorzaakten ook spuitfouten en het te laat afbranden van het onkruid met Roundup opnieuw overzaai. Het gebruik van bewaard zaad uit 2008 was ook een opvallende reden voor een slechte opkomst. De kweker heeft aan een oplossing gewerkt; zie ook project 07-03.

Onkruidontwikkeling

In 2009 waren de omstandigheden in het algemeen gunstig voor een geslaagde onkruidbestrijding. Op tijd spuiten op klein onkruid gaf doorgaans de beste resultaten. Daarnaast viel er regelmatig een buitje, zodat de werking van de bodemherbiciden ook goed was.

Aardappelopslag

De winter van 2008/2009 was koud, zodat veel aardappelknollen bevroren waren. Hierdoor waren er weinig problemen met aardappelopslag in 2009.

Onkruidbieten en schieters

Het aantal schieters was niet hoger dan in andere jaren en zelfs minder dan in 2008, toen er op een aantal in februari gezaaide percelen veel schieters stonden. Het aantal percelen met onkruidbieten neemt de laatste jaren fors toe. Ook in 2009 was dit probleem op veel plaatsen weer zichtbaar. Eén schieter kan meer dan 4.500 zaden produceren, die vele jaren kiemkrachtig kunnen blijven. Onkruidbieten (en schieters) blijven een probleem, waarvoor de komende jaren aandacht moet blijven bestaan.

Ziekten en plagen

Emelten

Vooral uit Zeeland, Brabant, Zuid-Holland en Gelderland kwamen diverse meldingen binnen van emeltenschade. Jammer genoeg waren de emelten dit jaar niet te bestrijden door het ontbreken van toegelaten middelen.

Muizen

Er zijn in 2009 geen bieten overgezaaid als gevolg van bos- en veldmuizen. Het beste advies blijft: bied op tijd alternatief voer aan!

Aardvlooiën

Net na half april zijn al aantastingen door aardvlooiën waargenomen. Een bestrijding na opkomst is niet mogelijk. Bij een aantasting was voorzichtigheid met onkruidbestrijding geboden.

Bietenvlieg

Op diverse plekken in Nederland zijn dit jaar wederom eieren van de bietenvlieg waargenomen in jonge bieten. In sommige gevallen was een bestrijding nodig, omdat de schadedrempel op percelen zonder speciaal pillenzaad was overschreden. Meer hierover bij project 07-03.

Bladluizen

De aantasting door zwarte bonenluis was in 2009 hevig. Op sommige percelen werd, ondanks het gebruik van speciaal pillenzaad, de schadedrempel bereikt. In juni werd het echter warm en werden de bladluizen snel geparasiteerd door schimmels. Meer informatie over luizen staat in project 03-01.



Foto 1. Een blad vol met geparasiteerde zwarte bonenluis (en een pop van het lieveheersbeestje) (2009).

Hagel

Na de zware onweersbuien in de nacht van 26 mei is er op diverse bietenpercelen hagelschade geconstateerd. Tot aan een gesloten gewas kan een biet 30% van het bladoppervlak missen, voordat er financiële schade optreedt.

Aaltjes

Al in het begin van het teeltseizoen ontving 'Diagnostiek' monsters van jonge bieten die in groei achterbleven. In juli waren het vooral monsters van vertakte bieten. Een groot gedeelte van deze problemen is veroorzaakt door het witte bietencysteaaltje. Meer over bietencysteaaltjes staat in de projecten 07-03 en 10-03.

Bladziekten

De eerste cercospora werd op 17 juli gevonden. In 2008 was dit al op 26 juni. De eerste bladschimmelwaarschuwing is op 22 juli gegeven voor Limburg. De druk van bladschimmels was minder groot dan in 2008. Meer over bladschimmels is te lezen in project 12-12.

Gele necrose

Uit proeven bij het IRS blijkt dat de oorzaak van gele necrose een schimmel (verticillium) is. Gele necrose kwam ook dit jaar weer voor, vooral in het zuidwesten en in Flevoland; zie ook project 12-11.

Rhizoctonia

Het totale aandeel rhizoctoniaresistente rassen was landelijk 19%. De regionale verschillen waren groot, van een aandeel van 94% in Oost-Brabant tot 0% in

diverse andere regio's. In augustus kwamen slechts enkele monsters met rhizoctonia bij diagnostiek binnen. Het betrof monsters van zowel vatbare als rhizoctoniaresistente rassen. Dat ook deze laatste rassen zijn aangetast, is te verklaren door warm weer in het voorjaar en doordat de resistentie niet volledig is. Beheersing van rhizoctonia begint niet alleen met een juiste rassenkeuze, ook een goede bodemstructuur en een gezond bouwplan zijn van belang.

Violetwortelrot

Er zijn op enkele zware kleiperdelen bieten gevonden met violetwortelrot. Dit wordt veroorzaakt door de schimmel *Rhizoctonia crocorum*. Helaas zijn rhizoctoniaresistente rassen niet resistent tegen deze soort.

Gele vlekjes

In 2009 kwamen, net als de twee jaar ervoor, meldingen binnen van bieten met gele vlekjes (op het blad); zie ook project 07-03.

Magnesiumgebrek

Op diverse plaatsen is in 2009 magnesiumgebrek waargenomen. Dit was vooral op percelen die besmet waren met het witte bietencysteaaltje. Door de aangetaste wortel kon de magnesium niet goed worden opgenomen. Meer hierover in project 10-03.

Stengelaaltjes

Problemen met stengelaaltjes kwamen ook in 2009 voor. Het betrof een aantal percelen en de schade was slechts pleksgewijs. Het probleem lijkt toe te nemen. Het aantastingsbeeld van bieten in de hoop werd regelmatig verward met rhizoctonia.

Gescheurde bieten

Net als in 2008 kwamen in 2009 in meerdere rassen gescheurde bieten voor. Dit was overigens veel minder dan in 2008.

Groeiverloop

De opbrengsten van de suikerbieten waren weer bijzonder goed. Waren we na de campagne 2008/2009 al heel tevreden met het record van 12,3 ton suiker per hectare, campagne 2009/2010 doet daar nog een flinke schep bovenop. Uit cijfers van Suiker Unie blijkt dat de suikeropbrengst gemiddeld 14,0 ton suiker per hectare bedraagt. Ook het gemiddelde suikergehalte was met 17,7% hoog, 0,5% hoger dan in de vorige campagne en 0,3% hoger dan het vorige record in 2007. Het hoge suikergehalte in combinatie met een laag K+Na- en een laag aminoN-gehalte zorgde voor een zeer goede WIN (91,8). Het gemiddelde tarrapercentage was met 13,1% sinds 1960 nog nooit zo laag geweest.

De hoge opbrengsten zijn onder andere te danken aan een voorspoedige start met een vroege zaaidatum (4 april) en een snelle beginontwikkeling door de hoge temperatuur. Daardoor lag de gemiddelde groeipunts-

datum (15 juni) drie dagen eerder dan het tienjarig gemiddelde (18 juni). Verder was de hoeveelheid straling die nodig is voor de suikerproductie, gedurende de hele zomer hoger dan normaal. Meestal was er ook voldoende vocht, al was het vooral in het zuiden in de loop van augustus wel kritiek. In het najaar bleef het gewas lang productief.

Gemiddeld waren de opbrengsten het hoogst in Oosten Zuid-Flevoland en het laagst in het noordoosten op de zandgronden. Echter, in ieder gebied waren er opbrengsten mogelijk ruim boven het landelijk gemiddelde.

Oogst

Het was meestal niet te nat, zodat men de bieten tot laat in het seizoen relatief schoon en met weinig verliezen kon oogsten.

Het gehele oogstseizoen bleef het gerooide areaal iets achter ten opzichte van andere jaren en gelijk tot iets achter in vergelijking met 2008. Vooral door de latere leveringsperiode (tot tweede helft januari) maakten telers de keuze om later te rooien. Half november moest nog dertig procent worden gerooid. Toen half december een echte winterse periode aanbrak, stond nog een kleine één procent van de bieten in de grond. In 2009 zagen we veel suikerbieten met nauwelijks bladlittekens van afgestorven bladeren en dus met een kleine kop, zie foto 2. Vandaar dat de koptarra's in 2009 laag waren.



Foto 2. Bij deze biet is de koptarra 2,4%. Minder bladlittekens en daardoor een kleinere kop, betekent dat er meer nettobiet is (2009).

Vorst

In teeltjaar 2009 begon half december een vorstperiode van ongeveer een maand. Rond Kerst lag de maximumtemperatuur nog wel boven nul. Ook viel er in die periode veel sneeuw. Dit gaf een mooie isolatielaag, maar ook problemen bij de bieten in de hoop die moesten worden geleverd. Het viel niet mee om het plastic er volledig en ongeschonden af te krijgen. Op sommige plaatsen waren er minimumtemperaturen van rond -15°C. Hierbij was één laag plastic niet voldoende.



Foto 3. Een bietenhoop in de sneeuw (2009).

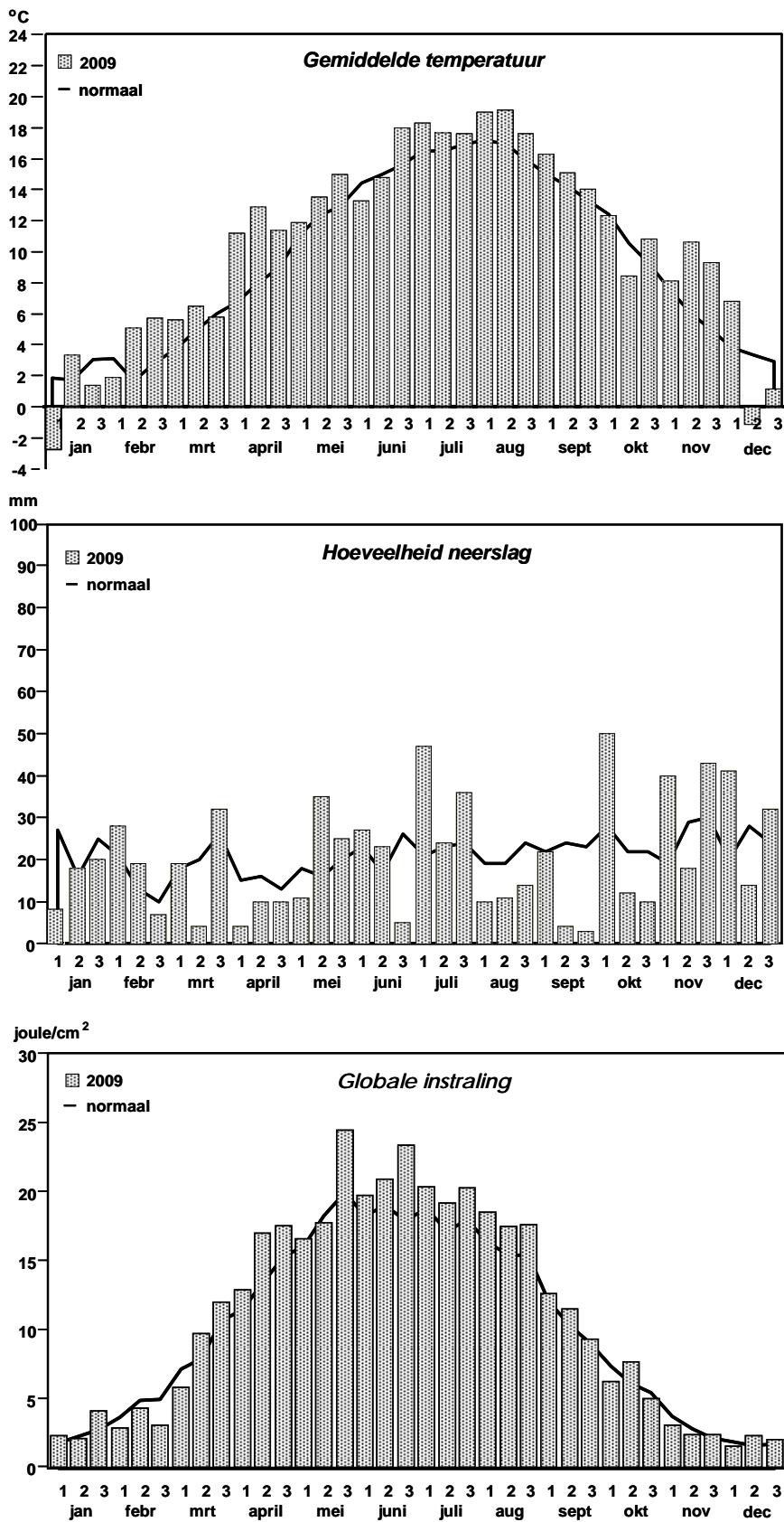
Enkele gegevens van het bietenjaar 2009:

fabrieksareaal (ha)	72.383
gemiddelde zaaidatum	4 april
zaaiafstand in de rij	19,0
aandeel speciaal pillenzaad (%)	73
aantal planten per hectare	83.263
wortelopbrengst (t/ha)*	79,2
suikergehalte (%)	17,7
suikergewicht (t/ha)*	14,0
tarra (%)	13,1
winbaarheidsindex (WIN)	91,8
totaal witsuiker Nederland (kton)	992

* Op basis van fabrieksareaal en geleverde bieten.

De gegevens zijn afkomstig van Suiker Unie en de Unitip-registratie.

Het weer in 2009



Figuur 1. Temperatuur, neerslag en globale straling van gemiddeld Nederland per decade. Gegevens van 2009 vergeleken met de normaalwaarden (basisgegevens afkomstig van WeerOnline).